УДК 373.31

РЭАЛІЗАЦЫЯ ВАРЫЯНТУ «НАВУЧАННЕ Ў КАМАНДЗЕ» ТЭХНАЛОГІІ НАВУЧАННЯ Ў СУПРАЦОЎНІЦТВЕ НА ЎРОКАХ ПАЗАКЛАСНАГА ЧЫТАННЯ Ў ІІ КЛАСЕ

Мурашка Наталля Уладзіміраўна
Магістр, настаўнік пачатковых класаў ДУА «СШ № 196 г. Мінска»
Шылава Алена Савельеўна
Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі
БДПУ ім. М. Танка,
Мінск, Рэспубліка Беларусь

Анатацыя: *праблема фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі ў навучэнцаў I–IV класаў на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі выклікае неабходнасць разумення яе сутнасці для пошуку і ўкаранення новых падыходаў, якія б спрыялі эфектыўнаму засваенню ведаў і забяспечвалі дасягненне загадзя спраектаваных вынікаў на аснове ўзаемадзеяння суб'ектаў дзейнасці.*

Ключавыя словы: *маўленча-камунікатыўная кампетэнцыя, тэхналогія навучання ў супрацоўніцтве, варыянт «Навучанне ў камандзе».*

Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі на ўроках пазакласнага чытання ў ІІ класе патрабуе ад настаўніка вырашенне такіх задач, як развіццё вобразнага ўяўлення, развіццё маўленчай актыўнасці, развіццё здольнасці да літаратурнай творчасці на падставе ўспрынятых твораў мастацкай літаратуры, фарміраванне агульнавучэбных уменняў працы з тэкставай інфармацыяй розных відаў [1, с. 17].

Для вырашэння гэтых задач мы прапануем настаўнікам выкарыстоўваць тэхналогію навучання ў супрацоуніцтве на ўроках пазакласнага чытання.

Тэхналогія навучання ў супрацоўніцтве [2; 3] з'яўляецца альтэрнатыўнай традыцыйнаму навучанню малодшых школьнікаў на аснове атрымання гатовых ведаў і іх узнаўлення; дае магчымасць актывізаваць пазнавальную дзейнасць кожнага вучня ў адукацыйным працэсе. Галоўная ідэя навучання ў супрацоўніцтве заключаецца ў тым, што малодшыя школьнікі вучацца разам, навучаючы і дапамагаючы адзін аднаму, а не проста адначасова выконваюць прапанаванае настаўнікам заданне.

Пры выкарыстанні тэхналогіі супрацоўніцтва паралельна з засваеннем новых ведаў адбываецца фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі, т.я. фарміруюцца камунікатыўныя ўменні і навыкі вучняў; развіваюцца практычныя ўменні і навыкі выкарыстання беларускай мовы ва ўсіх відах маўленчай дзейнасці, таму што ўсе вучні класа вучацца разам працаваць, самастойна вучыцца, разам вырашаць любыя праблемы; падзяляць радасць поспеху пры выкананні любога задання, а таксама разам падзяляць горыч няўдачы; заўсёды быць гатовымі прыйсці на дапамогу адзін аднаму [4; 3].

Тэхналогія навучання ў супрацоўніцтве прадугледжвае розныя варыянты, маючы пры гэтым шырокія магчымасці навучання малодшых школьнікаў.

Разгледзім варыянт «**Навучанне ў камандзе**», які можна выкарыстоўваць на ўроку **пазакласнага чытання па тэме** «***Мы ў адказе за тых, каго прыручылі***». На папярэднім уроку пазакласнага чытання дзецям было дадзена заданне знайсці і прачытаць творы ў адпаведнасці са спіскам:

– Я. Брыль «Жыў-быў вожык»;
– А. Бутэвіч «Цікаўная котка»;
– П.Кавалёў «Жыві сабе, зайчык»;
– Я. Пархута «Снегавічок»;

– Ю. Свірка «Ласіны стажок», «Сняжок»;
– А. Ставер «Матылёк»;
– П. Ткачоў «Шэрая курачка», «Ласяня»;
– М. Янчанка «Бярозка».

Першы этап. Настаўнік праводзіць выставу кніг, якія трэба было прычатаць. Ён знаёміць дзяцей з кнігамі, размаўляе з дзецьмі пра аўтараў, паказвае вокладкі і ілюстрацыі. Затым настаўнік паказвае вучням карцінкі (вожыка, зайчыка, ласяня, снегавіка, кошкі), а дзеці угадавают з якіх яны твораў. Пасля гэтага дзецям прапануецца папрацаваць у камандзе.

Другі этап. Настаўнік размяркоўвае вучняў на групы па 4 чалавекі.

Калі пры дзяленні на групы па 4 чалавекі, застаюцца 1, 2 або 3 вучня, то вучняў з высокім узроўнем матывацыі можна прызначыць памочнікамі настаўніка, якія, пры неабходнасці, будуць аказваць дапамогу асобным групам.

Трэці этап. Настаўнік прысвойвае вучням групы нумары 1, 2, 3, 4.

У настаўніка падрыхтаваны канверты, на якіх напісаны лічбы 1, 2, 3, 4 (мал.1). Колькасць канвертаў павінна адпавядаць колькасці дзяцей у класе, а колькасць канвертаў з аднолькавым нумарам павінна адпавядаць колькасці груп.

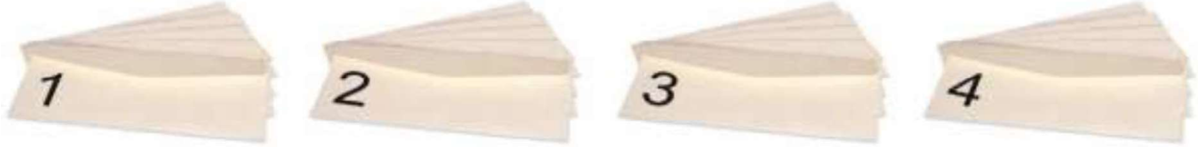

Малюнак 1. – Канверты, падрыхтаваныя для працы

У кожным канверце ляжыць ліст з чатырма невялікімі заданнямі для аднаго вучня.

Сутнасць задання ў канверце – гэта падрыхтоўка кожным вучнем вуснага паведамлення пра адзін з твораў, які яны чыталі дома. Але, паколькі вучні 2 класа павінны яшчэ навучыцца рыхтаваць свой вусны адказ, то мы ў канверт ўкладваем своеасаблівы план падрыхтоўкі вуснага паведамлення, які, па сутнасці, складаецца з 4 задач:

– здагадацца пра які твор ідзе гаворка і назваць яго,
– назваць аўтара гэтага твора,
– падрыхтаваць невялікі расказ пра яго,
– прачытаць маленькі адрывак з яго.

Ніжэй прыведзены прыклады заданняў. (У дужках пазначаны правільныя адказы для настаўнікаў.)

Заданне для канверта под нумерам 1:

1) Выпраўце назву твора: «Цікаўная мушка». *(«Цікаўная котка».)*
2) Назавіце аўтара твора. *(А. Бутэвіч.)*
3) Падрыхтуйце 2-3 сказы пра гэты твор.
4) Прычытайце цікавы маленькі ўрывак з яго.

Заданне для канверта под нумерам 2:

1) Выпраўце назву твора: «Жыві сабе, пеўнік!». *(«Жыві сабе, зайчык!».)*
2) Назавіце аўтара твора. *(П. Кавалёў.)*
3) Падрыхтуйце 2-3 сказы пра гэты твор.
4) Прычытайце цікавы маленькі ўрывак з яго.
5)

Заданне для канверта под нумерам 3:

1) Выпраўце назву твора: «Ласіны ражок». *(«Ласіны стажок».)*
2) Назавіце аўтара твора. *(Ю. Свірка.)*
3) Падрыхтуйце 2-3 сказы пра гэты твор.
4) Прычытайце цікавы маленькі ўрывак з яго.

Заданне для канверта под нумерам 4:

1) Выпраўце назву твора: «Шэрая козачка». *(«Шэрая курачка».)*
2) Назавіце аўтара твора. *(П. Ткачоў.)*
3) Падрыхтуйце 2-3 сказы пра гэты твор.
4) Прычытайце цікавы маленькі ўрывак з яго.

Настаўнік размяркоўвае канверты па камандах (для адной каманды па адным канверце кожнага нумара):

– канверт пад нумарам 1 для вучняў пад нумарам адзін;
– канверт пад нумарам 2 для вучняў пад нумарам два;
– канверт пад нумарам 3 для вучняў пад нумарам тры;
– канверт пад нумарам 4 для вучняў пад нумарам чатыры.

Пры размеркаванні канвертаў неабходна ўлічваць каму які канверт даць, таму што настаўнік заўсёды ведае пра сваіх вучняў крыху больш, чым яны самі. Неабходна зрабіць так, каб кожны вучань змог справіцца з прапанаваным заданнем, тым самым для кожнага вучня стварыць сітуацыю поспеху.

Чацвёрты этап. Вучні самастойна выконваюць заданні. На яго выкананне адводзіцца пэўны час.

Пяты этап. Кожны ўдзельнік групы па чарзе спачатку паўтарае сваё заданне, а потым дае свой адказ на заданне, а астатнія вучні яго кантралююць. Калі вучань адчувае цяжкасці ў выкананні задання, удзельнікі групы прыходзяць яму на дапамогу.

Шосты этап. Кожная група прадстаўляе вынікі сваёй працы.

Настаўнік: Усе групы выканалі заданні?

Вучні: Так!

Настаўнік: У такім выпадку пачынае сваё выступленне група №1. Нагадваю, што кожны з удзельнікаў прадстаўляе спачатку сваё заданне, а потым адказ на яго. А ўсе астатнія павінны ўважліва слухаць і не перабіваць.

Выступае першая група.

Вучань 1: Мне трэба было выправіць назву твора, назваць аўтара твора, падрыхтаваць 2-3 сказы пра твор і прычытаць урывак з яго.

Твор называецца «Цікаўная котка». Яго аўтар Анатоль Бутэвіч. У творы расказваецца пра котку Рыску і яе гастадыню Надзейку. Котка была вельмі цікаўная і заўсёды што-небудзь тварыла.

Чытае ўрывак: «…Бывала, залезе на стол, абнюхае ўвесь посуд і незнарок сапхне кубачак. А сама схаваецца пад каналу ці то ад шуму, ці то ад страху, каб не пакаралі» [5].

Вучань 2: Мне трэба было выправіць назву твора, назваць аўтара твора, падрыхтаваць 2-3 сказы пра твор і прычытаць урывак з яго.

Твор называецца «Жыві сабе, зайчык!». Яго аўтар П. Кавалёў. У творы расказваецца пра зайчыка, якога знайшоў у лесе пастух. У зайчыка былі хворыя заднія лапкі. Алесь і Надзейка прыглядалі за ім, а потым выпусцілі на волю.

Чытае ўрывак: «… Потым падышоў бліжэй да мяне, ласкава крануў за плячо і спытаў:

– Можа, выпусцім?

– Давайце, пакуль Надзейка спіць, менш слёз будзе, — згадзіўся я.

І выпусцілі мы зайчыка ў агарод… З якой радасцю пабег ён, толькі – кульгець-кульгець...

Жыві сабе, зайчык!» [6].

Вучань 3: Мне трэба было выправіць назву твора, назваць аўтара твора, падрыхтаваць 2-3 сказы пра твор і прычытаць урывак з яго.

Твор называецца «Ласіны стажок». Яго аўтар Юрась Свірка. У творы расказваецца пра стажок, які быў скіданы летам. Да яго ноччу прыходзілі пачаставацца і пагрэцца лосі.

Чытае ўрывак: «… Следвядзе шырокім логам
Да сцвалоў старых асін.
Там стаяць, узняўшы рогі,
Асцярожныя ласі» [7].

Вучань 4: Мне трэба было выправіць назву твора, назваць аўтара твора, падрыхтаваць 2-3 сказы пра твор і прычытаць урывак з яго.

Твор называецца «Шэрая курачка». Яго аўтар Павел Ткачоў. У творы расказваецца пра кураня, якое вылупілася з яйка. Гэта яйка Ніна схавала ад бабулі ў валёнак за печкай. Яна ніяк не чакала, что з яйка вылупіцца кураня.

Чытае ўрывак: «… Дастала валёнкі. У адным пуста. Глянула ў другі, а ў ім… маленькае жоўтае куранятка.

– Бабуля! Бабуля! – закрычала Ніна. Глянь!.. У валёнку кураня!

Глянула бабуля ў валёнак і за галаву схапілася:

– А бацюхны мае! Адкуль яно ўзялося? Тут Ніна ўсё і расказала бабулі» [8].

Пасля выступлення ўсіх груп можна з класам выбраць групу, якая лепш за ўсіх падрыхтавалась, ці групу, у адказах якой было менш за ўсіх моўных памылак, альбо групу, у якой быў найбольш поўны адказ.

Выкарыстанне варыянту «***Навучанне ў камандзе***» тэхналогіі навучання ў супрацоўніцтве на ўроках пазакласнага чытання дазваляе настаўніку праверыць гатоўнасць да ўроку кожнага вучня, даць магчымасць творча сябе праявіць. Акрамя таго, ствараецца сітуацыя поспеху для кожнага вучня і ў дзяцей з'яўляецца матывацыя да чытання кніг.

Выкарыстанне «***Навучання ў камандзе***» дапамагае настаўніку зрабіць працэс абагульнення існуючых ведаў больш эфектыўным, і стварыць ўмовы для развіцця маўленчай дзейнасці кожнага вучня. Акрамя таго, праца па дадзенай тэхналогіі развівае навыкі зносін і камунікацыі, што ў выніку спрыяе фарміраванню маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі ў вучняў.

СПІС ВЫКАРАСТАНЫХ КРЫНІЦ:

1. Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания: 2 класс / Министерство образования Республики Беларусь. – Минск : Нац. ин-т образования, 2017. – 195 с.
2. Полат, Е. С. Личностно ориентированные технологии обучения // Новые педагогические информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; под ред. Е. С. Полат. – М. : Изд центр «Академия», 2000. – С. 203-247.
3. Казимирская, И. И. Обучение в сотрудничестве / И. И. Казимирская, А. В. Торхова //Организация и стимулирование самостоятельной работы студентов по педагогике : учеб. пособие. – Мн. : Бестпринт, 2004. – С. 234–281.
4. Мурашка, Н. У. Тэхналогія навучання ў супрацоўніцтве на ўроках беларускай мовы ў 1 класе як сродак фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі малодшых школьнікаў / Н. У. Мурашка, А. С. Шылова // Пачатковае навучанне: сям’я, дзіцячы сад, школа. – 2020. – № 8. – С. 25–29.
5. Бутэвіч, А. Цікаўная котка [Электронный ресурс] / Karotkizmest.by Беларуская літаратура // А. Бутэвіч. – Режим доступа: https://karotkizmest.by. – Дата доступа: 07.03.2020.
6. Кавалёў, П. Жыві сабе, зайчык! [Электронный ресурс] / Urok.shkola.of.by Читаем детям // П. Кавалёў. – Режим доступа: http://www.urok.shkola.of.by. – Дата доступа: 07.03.2020.
7. Свірка, Ю. Ласіны стажок [Электронный ресурс] / Urok.shkola.of.by Читаем детям // Ю. Свірка. – Режим доступа: http://www.urok.shkola.of.by. – Дата доступа: 07.03.2020.
8. Ткачоў, П. Шэрая курачка [Электронный ресурс] / Urok.shkola.of.by Читаем детям // П. Ткачоў. – Режим доступа: http://www.urok.shkola.of.by. – Дата доступа: 07.03.2020.